

Skynsemi og sýklalyf

Einar Þór Þórarinsson,
heimilislæknir

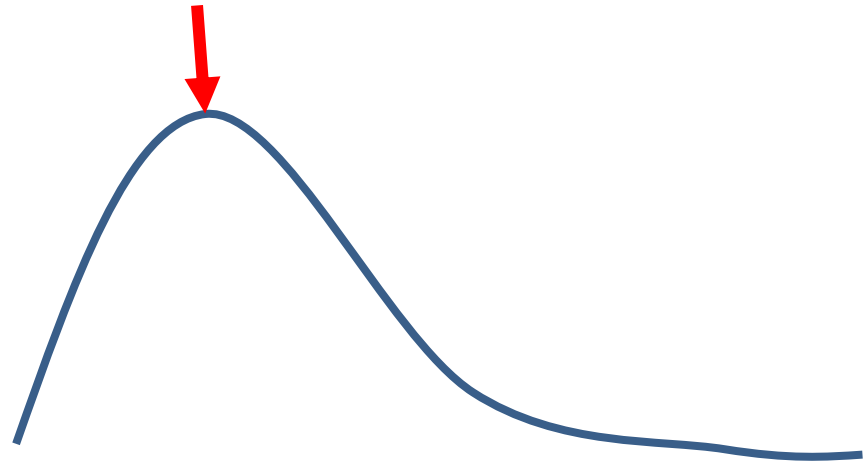
**„PRIMUM NON
NOCERE“**

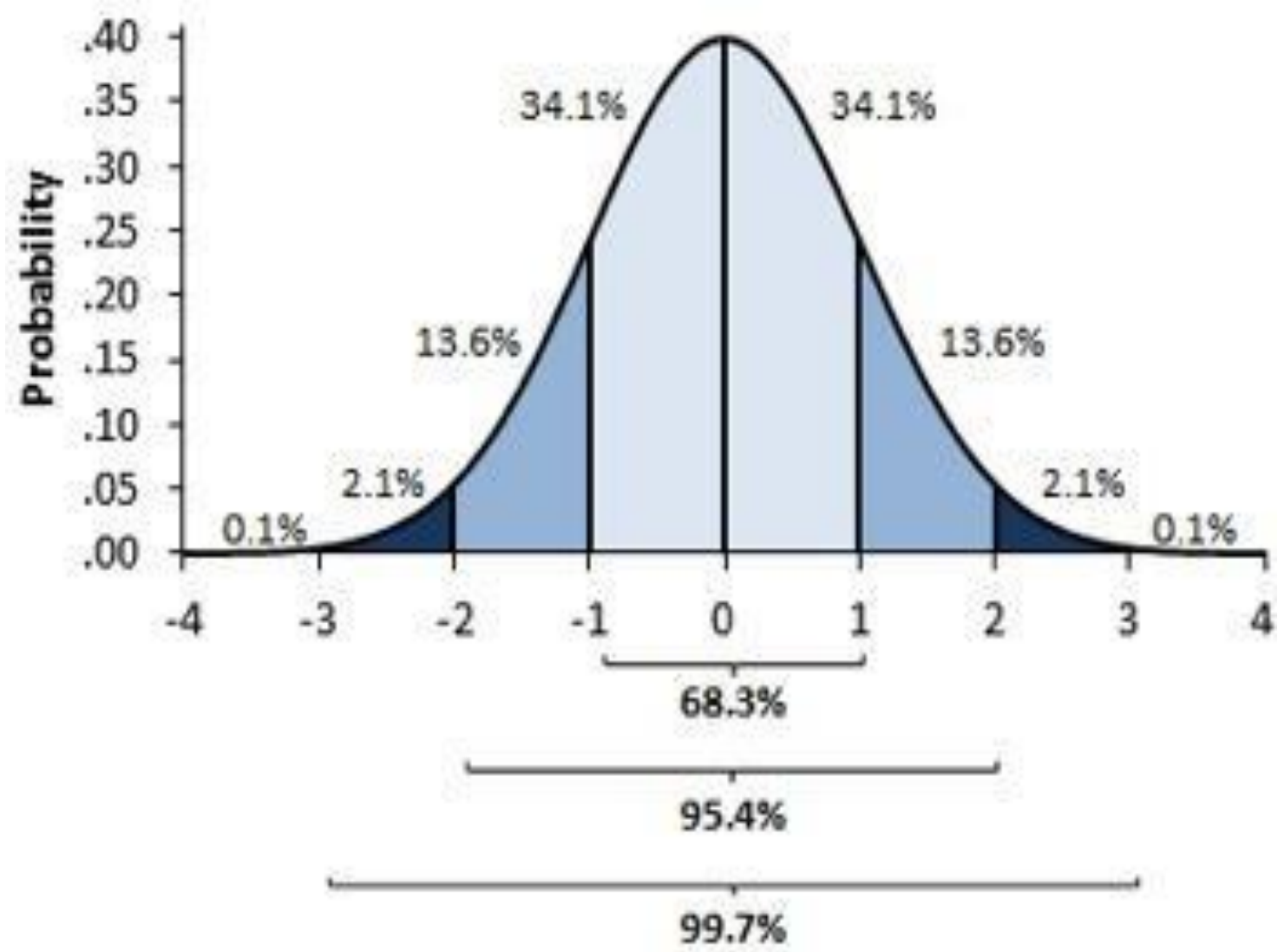
Hvað hangir á spítunni?

- Sýklalyfjaónæmi
- The human microbiome
- Aukaverkanir
- Medicalization

Að hafa í huga

- Immunocompetency
- Ónæmiskerfi vs sýklalyf
- Regression to the mean

YOU GET A COLD!

2004

youANDmemes.com

AND YOU GET A COLD!

AND YOU GET A COLD!

EVERYONE GETS A COLD!

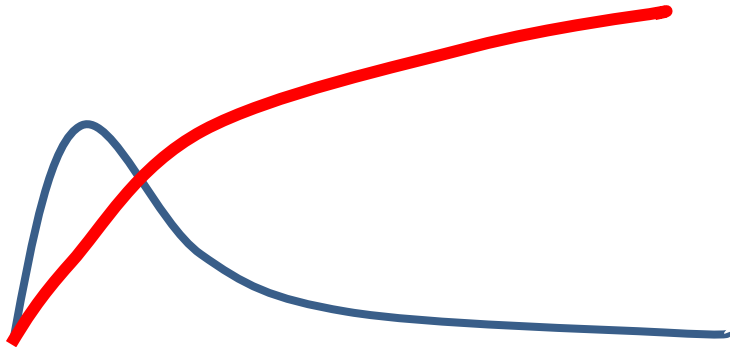
Er skjólstæðingurinn Veikur?

- Útlit
- Lífsmörk
  - Öndunartíðni
  - Púls
  - Blóðþrýstingur
  - Hiti
- Súrefnismettun
- CRP

CRP

- Viðbótartæki við greiningu.
- Gagnlegt við langdreginn hita.
- Hefur mismunandi vægi í mismunandi sjúkdómsgreiningum.
- Gott neikvætt forspárgildi hvað varðar lungnabólgu.

Aðgengi

- Vaktþjónusta vs eigin heilsugæsla
  - Möguleiki á eftirfylgd og endurmati
- Að hitta lækni er áhættuþáttur fyrir óþarfa sýklalyfjameðferð.
  - Hvenær leitar maður lækni?

Ráðleggingar við kvef hósta og hálsbólgu

- „...Það tekur 7-10 daga að ná sér. Sum einkenni s.s. Hósti geta varað í allt að nokkrar vikur.“
- „HÓSTI: Leitið læknis við hósta og samtímis háan hita, talsverða veikindatilfinningu, öndunarerfiðleika, hraða öndun eða verk við innöndun.“
- „ILLT Í HÁLSI: Leitaðu læknis við sérindi við að kyngja án kvefeinkenna eða hósta. Maður getur þó beðið í nokkra daga ef maður er frískur að öðru leiti og á ekki í miklum vandræðum með að borða eða drekka.“

Ráðleggingar við kvef hósta og hálsbólgu

- „HOR: Við skútabólgu hafa fullorðnir oftast grænt hor í meira en 10 daga og samtímis talsverðan verk í kinnum og tönnum. Fyrst þá geta sýklalyf hjálpað.“
- „HITI: Fullorðnir sem hafa háan hita eða talsverða veikindatilfinningu í meira en 4-5 daga samhliða kvefi gætu þurft að leita læknis. Bíðið styttri tíma með lítil börn.“

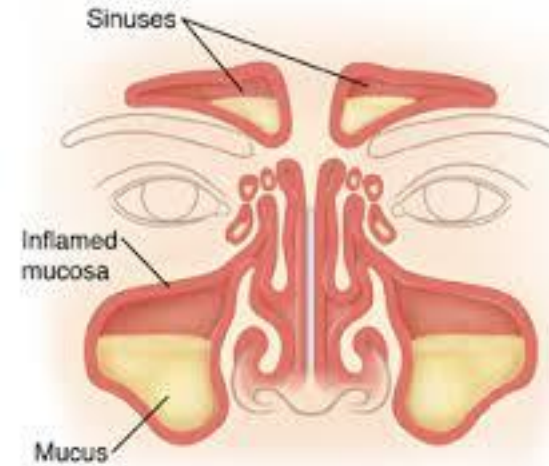
Bráð miðeyrnabólga

- Læknast oftast af sjálfu sér
- Öruggt AOM
  - Útbungun og/eða perforation
  - Gröftur í miðeyra
  - Hljóðhimna með breyttum lit og stíf
  - Meðhöndla <1 árs, >12 ára,
  - Aðrir aktiv expectance
- Amoxicillin 15-20mg/kg x3 í 5 daga

Skútabólga

- Efri öndunarfærasýking í >10 daga
- Litað hor og verkur í andliti
- Gæti bent til bakteríuskútabólgu
- 3 af eftirtöldum einkennum
  - Grænt hor
  - Einkenni öðru megin
  - Talsverður verkur
  - Versnun
- Við myndgreiningu þéttir skútar eða vökvaborð
- Nefsterar í tvöföldum skammti (2pústx2)
- **Amoxicillin 500mgx3 í 7-10 daga**

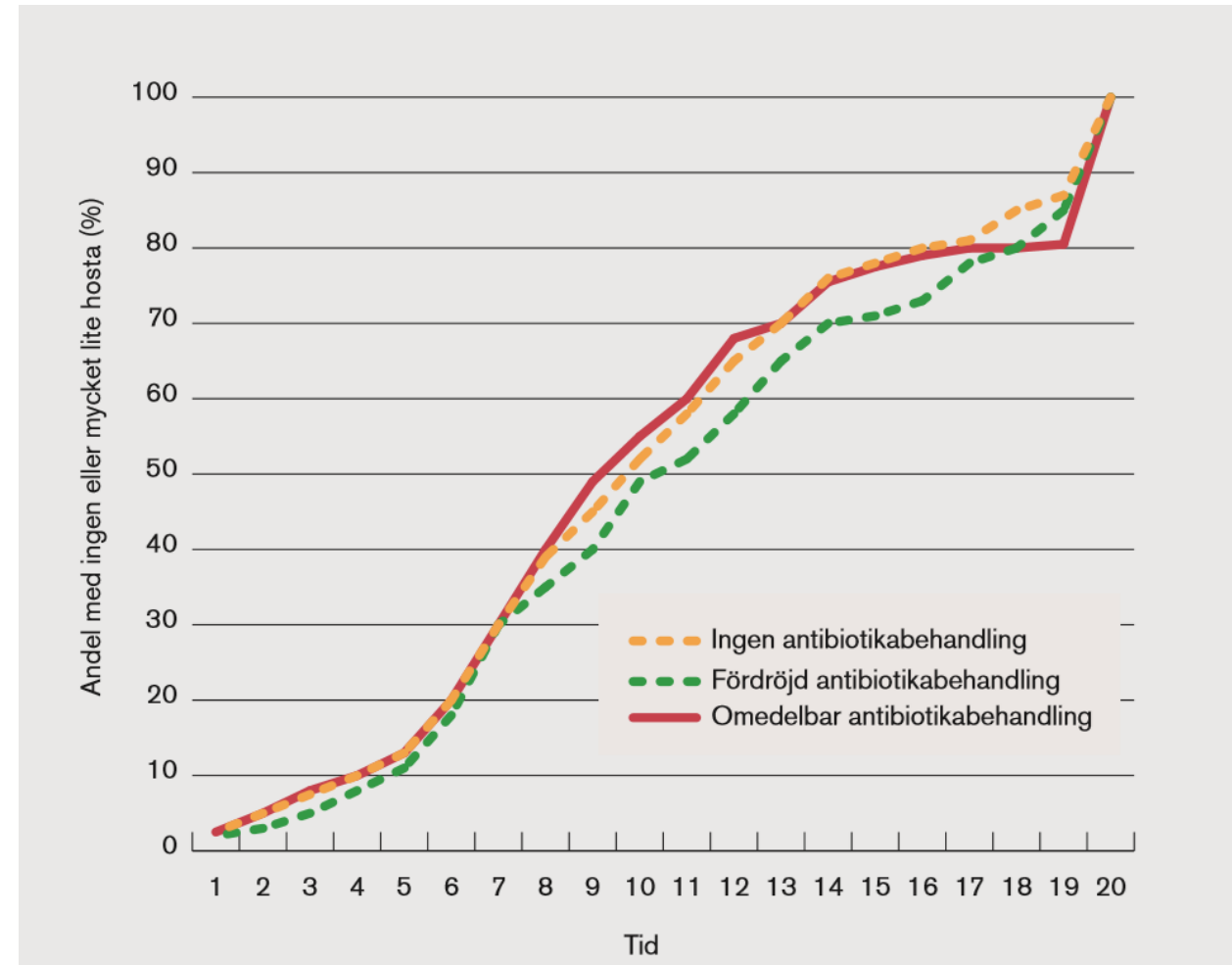
Hálsbólga/streptokokkar

- Centor criteria(3 eða fleiri)
  - Bólgnar tonsillur með skellum
  - Bólgnir eitlar á hálsi
  - Hiti yfir 38°
  - Ekki hósti
- Taka streptest
- Íhuga aðrar greiningar hjá börnum undir 3ja ára.
- **Penicillin 1gr x3 í 10 daga**

Berkjubólga

- Hósti
  - Oft ronchi/slímhljóð
  - Uppgangur
  - Oft væg teppa
  - Ekki almenn veikindi eða hiti
  - Tekur að meðaltali 3 vikur að ganga yfir, allt upp í 4-6 vikur.
-
- Sýklalyf hjálpa ekki

Lungnabólga

- Veikindalegur sjúklingur
- Öndun >20/min, Púls >120/min
- Hiti, hósti, mæði, veikindi
- CRP >100
- CRP >50 ef einkenni í >1 viku
  - CRP <20 hefur gott neikvætt forspárgildi
- Amoxicillin 1g x3 í 7 daga
- Doxycyclin 200mgx1 í 3 daga, 100mg í 4 daga

Lungnabólga hjá börnum

- Veikt barn með hita, hraðöndun og stundum hósta
- Hraðöndun
  - >50 hjá yngri en 1 árs
  - >40 hjá eldri en 1 árs
- Almenn veikindi
- CRP >80 og klíník
  - CRP <10 gott neikvætt forspárgildi
- Amoxicillin 15-20mg/kg x3 í 5 daga
- Azithromýcín 10mg/kg x1 í 3 daga
- Erythromycin 250-500mg x4 í 7 daga (>35kg)

Húð

- Impetigo
  - Þvottur
  - Fucidin
  - Sýklalyf ef útbreitt eða annað virkar ekki
- Abscess
  - Opna!
- Sárasyking
  - Marktækur cellulit í kring?
  - Aukinn verkur, aukið sekret
  - Klínísk greining, ekki bakteriologisk
- Staklox

Þvagfæri

- Ókomplíceraður cystít
  - Gengur yfir af sjálfu sér
  - Meðhöndla ef óskað er og dæmigerð einkenni
  - Nitrofurantoin, mecillinam
  - Ekki quinolone
- Komplícerauð þvagfærasýking/pyelonephrit
  - Muna að rækta
  - Ciprofloxacin, trim/sulfa
- Einkennalaus sýklamiga
  - Ekki meðhöndla hjá öðrum en þunguðum.

Augu

- Augnþrymill
  - Engin áhrif af sýklalyfjum nema við útbreiddan cellulit
- Conjunctivitis
  - Takmörkuð áhrif að augndropameðferð
  - Hægt að bíða og sjá í nokkra daga
  - Chloromycetin, ciprofloxacin

Samantekt

- Hafa í huga möguleg neikvæð áhrif sýklalyfja.
- Hafa í huga gagnleysi lyfjanna við einfaldari öndunarfærasýkingar
- Berkjubólga hjá frísku fólki svarar ekki sýklalyfjum
- CRP getur verið verið góð stoð í lungnabólgugreiningu
- Er sjúklingurinn veikur eða ekki?

